

L'examen de l'advocacia

Fa poc més d'un mes el BOE ha publicat, per fi, l'[Ordre](#) que convoca la prova d'avaluació d'aptitud per a l'exercici de l'advocacia, incloent els programes de matèries comunes i específiques sobre les quals versarà la prova. El Ministeri de la Presidència que –formalment– l'aprova, i els Ministeris de Justícia i Educació, Cultura i Esport que –materialment– l'elaboren, han actuat en això, com en pràcticament tot en el procés de reforma de l'accés a l'advocacia iniciat fa uns anys, amb notable retard i poc encert. No hi ha prou espai aquí per analitzar-lo en detall, però voldria aprofitar aquesta ocasió de l'editorial trimestral d'*InDret* per esbossar una ràpida síntesi de la imatge de la professió d'advocat que reflecteix l'[Ordre PRE/404/2014, de 14 de març](#)¹.

La qüestió va començar, com sabran molts dels lectors d'*InDret*, amb la [Llei 34/2006, de 30 d'octubre, sobre l'accés a les professions d'Advocat i Procurador dels Tribunals](#)². Aquesta norma, sens dubte el resultat de pressions de l'àmbit professional, però potser també convençuda de la bondat d'eleva la qualitat de l'advocat mig-i del mitjà– a Espanya, va imposar l'obligació, fins llavors inexistent, d'un període de formació, d'unes pràctiques externes i d'una prova d'avaluació, tot això amb posterioritat i addicionalment a l'obtenció de la titulació universitària en Dret, per a l'obtenció del títol professional d'advocat. Aquest, al seu torn, s'imposava com a necessari per a l'assistència lletrada en –gairebé tots– els processos judicials i extrajudicials.

El [Reglament de la Llei 34/2006](#)³ es va fer esperar força, concretament fins el juny de 2011. En ell s'hi preveia una prova d'avaluació escrita, en dues parts que es realitzarien el mateix dia. La primera consistiria en una prova objectiva d'opció múltiple. La segona, en la resolució d'un cas pràctic a escollir per l'aspirant entre diferents alternatives. La primera part seria eliminatòria i en la qualificació de la mateixa es computaria, amb un pes relatiu del 20%, la nota del curs de formació obligatori que s'hagués cursat.

Dos anys i mig després, i ja amb les presses de la primera convocatòria, el [Reial Decret 775/2011, de 3 de juny](#), pateix una modificació substancial per obra del [Reial Decret 150/2014, de 13 de març](#)⁴. En nom d'una al·legada coherència, objectivitat i agilitat en el

¹ BOE núm. 65, de 17.3.2014.

² BOE núm. 260, de 31.10.2006.

³ BOE núm. 143, de 16.6.2011.

⁴ BOE núm. 58, de 8.3.2014.

procés d'avaluació, se suprimeix la part pràctica, i es dona un pes relatiu a la nota de la formació d'un 30% en relació amb el 70% de la prova, ara única i no bifurcada. No s'aprofita la reforma del [RD 775/2011](#) per establir el programa de matèries de la prova objectiva, que l'ha establert l'[Ordre PRE/404/2014](#), per a la tranquil·litat dels ja més que impacients aspirants a superar la prova d'aptitud professional en aquesta la seva primera convocatòria.

Evidentment, caldrà estar als resultats del procés per poder pronunciar-se amb tota la informació sobre aquesta primera implementació del nostre flamant sistema d'accés a l'advocacia. Ara bé, el programa de matèries de la prova, pels seus continguts i els seus pesos relatius, ja són indicatius de la "imatge-guia" de la professió que sembla orientar el seu disseny.

Dos terços de les preguntes es refereixen a les matèries comunes. Aquestes les componen dos blocs de qüestions. El primer són temes específics- d'importància variable, massa realment- sobre l'exercici professional de l'advocacia com a professió titulada i jurídica: des de la comptabilitat a l'organització col·legial, passant per la fiscalitat dels ingressos dels advocats i els honoraris professionals, i començant -o acabant- per la deontologia professional. El segon, qüestions bàsiques de Dret constitucional i europeu, al qual s'afegeix l'organització judicial, un *primer* sobre l'art. 24 de la Constitució i els rudiments del procés civil, incloses les costes del procés i les taxes judicials (a això es redueixen "els efectes econòmics del procés" en el programa)⁵.

Les matèries específiques s'organitzen en quatre especialitats: civil i mercantil (tot el Dret privat, en realitat, ja que engloba sense esmentar-lo el Dret internacional privat); penal; administratiu i contenciós-administratiu, i laboral. Destaquen dues dades de les matèries específiques. La primera, que les qüestions processals també ocupen una part destacada de les matèries específiques, en relació amb les substantives. La segona, l'heterogeneïtat en l'"abast" de les respectives especialitats. En efecte, la primera especialitat és notòriament més extensa -si la mesuram tenint en compte els antics cursos del pla del 53, entre 3 i 8 vegades més- que les restants, amb la consegüent distorsió d'incentius per optar per una o altra, ja que l'habilitació professional és la mateixa, sigui quina sigui l'especialitat jurídica escollida a l'hora de realitzar l'examen.

Per contrastar aquest model amb el del *Bar Exam* de l'estat de Nova York (segurament la prova d'aptitud per a l'exercici de l'advocacia més coneguda en el món, juntament amb l'examen de l'estat alemany) presentaré breument -sense anàlisi, ja que crec que les coses parlen per si soles- l'estructura del *New York Bar Exam*.

⁵ Amb l'afegit de dos temes clàssics de l'antiga Part General del Dret civil: aplicació i eficàcia de les normes jurídiques i relació jurídica i dret subjectiu.

Examen de tres parts. La primera, sobre matèries jurídiques generals i fonamentals: Dret constitucional, Contractes, Dret penal i processal penal, Propietat, Processal civil i Responsabilitat civil. Aproximadament el mateix nombre de preguntes per a cada matèria.

La segona, sobre el Dret propi de l'estat de Nova York. Per entendre'ns, el de la Comunitat Autònoma, sens dubte més extens en el cas nord-americà que en el nostre, per l'àmplia competència estatal sobre el sistema jurídic, que inclou tot el Dret privat, el Dret penal i el processal.

La tercera, una pregunta externa que tracta d'avaluar les habilitats de l'aspirant en l'anàlisi de fets i de normes, la solució de problemes i de dilemes deontològics, la comunicació i, en conjunt, les habilitats que s'esperen d'un advocat al començament de la seva carrera professional en un escenari tan proper com sigui possible al de la realitat de la pràctica professional.

No considerin la meva actitud crítica com el desfogament d'un privatista⁶, sinó com l'observació d'un espectador neutral que pateix pels efectes d'allò que es convertirà en peça clau de l'estructura de la formació jurídica a Espanya. Tant de bo m'equivoqui, però no em sorprendria que l'estructura de la prova d'aptitud per a l'advocacia es convertís en font d'influència cap avall –els estudis universitaris de Dret– i cap amunt –la formació posterior i la pràctica professional. Pel que fa al postgrau en Dret, els efectes del nou sistema d'accés ja s'estan percebent amb claredat i suposen en bona mesura la desaparició dels postgraus en Dret de tall més acadèmic i no estrictament professional⁷.

Esperem que el procés es pugui reconduir. Es pot fer si som capaços de mirar cap a fora i aprenem de les millors pràctiques en la matèria, de manera que l'ensenyament del Dret a Espanya, i la formació i la selecció dels nostres operadors jurídics (els advocats són una peça clau en el sistema, en això cal donar la raó al legislador de 2006, si és que de debò volia millorar la qualitat de la professió d'advocat), no perdi una altra oportunitat, i ja són moltes, d'agafar el tren que ens faci abandonar definitivament el passat, on continua agradant viure-hi en el sistema jurídic espanyol.

Fernando Gómez Pomar

⁶ Tot i que, a la vista del programa de la prova, la predicció de Ludwig RAISER, fa 40 anys, a *Die Zukunft des Privatrechts*, en el sentit que la "societat de dret privat" (*Privatrechtsgesellschaft*) estava condemnada a morir, si no ho havia fet ja, sembla tenir compliment a Espanya.

⁷ Sens dubte, molts–potser la majoria– mereixien desaparèixer, ja que perseguien meres finalitats d'"oferta" (justificar hores de docència dels professors en els temes de la seva preferència, no sempre d'interès *ad extra*). Però l'eliminació de l'espai acadèmic de postgrau en Dret no és un desenvolupament positiu ni tan sols a curt termini, al meu criteri, encara que potser parlo aquí com a professor, i no com a espectador neutral.